

Principper for variation af eksamensspørgsmål

Målgruppe

Kursusansvarlige, eksamensansvarlige VIP'ere, eksamensformænd, m.fl. ved Health, Aarhus Universitet

Generelle forhold

Kvaliteten af eksamener afhænger af et sæt almindelige kriterier, som omfatter eksamens *validitet*, *gennemførlighed* i praksis, og om de er *acceptable* for brugerne og aftagerne (studerende, kursusansvarlige, samfundet etc.). Dertil kommer en afvejning af disse kriterier i forhold til *omkostningen* ved udarbejdelse af eksamen. I praksis er kriterierne indbyrdes afhængige størrelser, og rammerne i det konkrete tilfælde har derfor indflydelse på graden af den kvalitet, som kan opnås.

Validiteten af eksamener er påvirket af mange faktorer, men frem for alt at eksamen i tilstrækkelig grad afspejler kurset som beskrevet i studieordningen og som udmøntet i undervisningen. Eksamen bør være dækkende, så der generelt testes bredest muligt i forhold til emner. Samtidig skal eksamen afspejle målene for viden, færdighed og kompetence. Validiteten af eksamen og dermed kvaliteten af en uddannelses eksamenspraksis er endvidere afhængig af variationen i eksamensspørgsmål fra gang til gang.

Hovedparten af målene for universitetsuddannelser relaterer sig til viden og forståelse af fagenes teori og metode samt omsætning af dette til håndtering af praksisnære problemstillinger. En stor del af uddannelserne ved Health, f.eks. medicin, odontologi og idræt, indeholder imidlertid også nogle specifikke, praktiske færdigheder relateret til udførelse af kliniske procedurer eller motorisk kunnen, hvor variation af eksamen fra gang til gang derfor må ses i et bredere perspektiv.

Der er således brug for en retningslinje for variation i eksamen for at sikre både eksamens validitet og gennemførlighed. De følgende beskrevne rammer er ment som et redskab til det formål og er tænkt som minimums-standarder, som i vid udstrækning afspejler gældende praksis for Health's uddannelser.

Variation af eksamenssæt

Variation af eksamenssæt kan opnås ved selv mindre ændringer af en opgave, der i praksis vil resultere i, at eksaminanderne reelt skal forholde sig til en ny situation sammenlignet med en tidligere udgave af opgaven. Små ændringer kan f.eks. betyde, at eksaminanderne skal anvende en anden/måske ny viden eller metode i forhold til tidligere, andre variationer af færdigheder eller kompetencer, eller at eksaminandernes overvejelser bliver anderledes, eller at den mest korrekte

besvarelse bliver en anden end i tidligere udgaver. Det er her vigtigt, at opgavestillere overvejer de faglige argumenter for, hvorfor der reelt er tale om en tilstrækkelig ny situation for eksaminanderne i forhold til tidligere udgaver af eksamen.

Der findes særlige tilfælde, hvor indholdet af et fag er meget afgrænset og ikke kan varieres i det uendelige. Sådanne tilfælde omfatter f.eks. test af specifik, standardiseret viden eller færdighed (f.eks. genoplivning), som man vil sikre, at enhver eksaminand kan. Her vil et vist genanvendelse af en mindre del af et eksamenssæt give god mening. Der kan også være tilfælde, hvor det materiale, der bruges som udgangspunkt for eksaminationen, er begrænset. Det kan f.eks. være anatomiske præparater eller fantomer til OSCE eksamener (OSCE=Objective Structured Clinical Examination). Tilstrækkelig variation mellem enkelte eksamener kan dog i disse tilfælde sikres ved, at der opbygges en opgavebank, og at man tager nye stikprøver fra banken fra gang til gang.

Der er imidlertid tre forudsætninger, der skal være til stede for at opretholde kvaliteten i eksamen ved denne type af genbrug. For det *første* kan man ikke genanvende dele af opgaver før, der er opbygget en tilstrækkelig stor opgavebank. For det *andet* må et opgavesæt aldrig være fuldstændig som et tidligere anvendt sæt. *Sidst* og ikke mindst kan man **ikke** ved denne type eksamener tillade hjælpemidler. Hvis hjælpemidler er tilladt under eksamen, skal samtlige eksamensspørgsmål altid være nye.

Matrix for eksamenstyper og variation

Nedenstående matrix anviser generelle principper for variation i eksamener og er baseret på de eksamensformater, som typisk anvendes på Health. Bemærk venligst, at matrixen giver eksempler på, 'hvad der typisk testes' med de forskellige eksamenstyper (kolonne 3), og behøver derfor ikke at være dækkende i alle eksisterende tilfælde, ligesom der vil være eksamener, der kombinerer flere forskellige eksamenstyper.

Eksemplerne på, hvad der typisk testes, har udgangspunkt i den danske kvalifikationsramme, som kan findes på: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/dk-videregaaende>. Kompetencer forstås her som noget, den lærende kan opnå i forbindelse med autentiske, selvoplevede, komplekse, uforudsigelige udviklingsorienterede situationer i studie- og/eller arbejdssammenhænge. Hjemmeopgaver, projektopgaver m.m. med udgangspunkt i sådanne situationer, kan derfor teste kompetence. Kompetence forstås altså ikke som evnen til at håndtere eller styre en 'tænkt' situation udelukkende på det teoretiske plan.

Nogle af de eksisterende eksamener kan være kombinationer af nedennævnte eksamensformater eller varianter heraf, og derfor må de eksamensansvarlige overveje, hvilke af de nedenfor beskrevne eksamens-formater, deres eksamen har rod i eller har mest til fælles med.

Eksamens type	Beskrivelse	Hvad testes typisk - eksempler	Retningslinjer for genbrug
Essay	Længere skriftlige stedprøver med få større spørgsmål og lange åbne svar	Viden Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Skriftlig formidling	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold (f.eks. cases eller artikler o.l.) skal varieres fra gang til gang.
Kort-svar	Skriftlige stedprøver med flere (f.eks. >25) mindre spørgsmål og kortere åbne svar (f.eks. 1-50 ord/svar)	Viden Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Skriftlig formidling	<i>Uden hjælpemidler:</i> Ved opgavebanker med mindst 200 opgaver: Der må højst være 15 % af opgaverne i et eksamenssæt der er sammenfaldende med tidligere eksamenssæt. <i>Med hjælpemidler:</i> Alle spørgsmål skal være nye/ikke-genbrug.
Multiple Choice prøve	Skriftlige stedprøver med mange spørgsmål og forud formulerede svarmuligheder	Viden Evt. teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder	<i>Uden hjælpemidler:</i> Ved opgavebanker med mindst 500 opgaver: Der må højst være 15 % af opgaverne i et eksamenssæt der er sammenfaldende med tidligere eksamenssæt. <i>Med hjælpemidler:</i> Alle spørgsmål skal være nye/ikke-genbrug.
Hjemmeopgave	Skriftlig opgave med få/flere spørgsmål og længere åbne besvarelser, som udarbejdes hjemme	Viden Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Skriftlig formidling Evt. kompetencer	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold (f.eks. cases eller artikler o.l.) skal varieres fra gang til gang.
Spotprøve	Skriftlig eller mundtlig stedprøve med få eller flere spørgsmål til præparater e.l.	Viden	Præparater må genbruges, men skal trækkes som tilfældige stikprøver fra banken af præparater fra gang til gang.
Mundtlig prøve	Teoretisk stedprøve med mundtlig besvarelse af et/flere spørgsmål, der ikke bedømmes uafhængigt	Viden Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Mundtlig formidling	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold (f.eks. cases eller artikler o.l.) skal varieres fra gang til gang.
Projektopgave	Skriftlig opgave med få/flere opgaver og længere åbne besvarelser, som udarbejdes hjemme	Viden, Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Skriftlig formidling kompetencer	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold (f.eks. cases eller artikler o.l.) skal varieres fra gang til gang.
Praktisk prøve	Praktisk stedprøve med få/flere opgaver, der ikke bedømmes uafhængigt af hinanden	Praktiske færdigheder, mundtlig kommunikation	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold/cases skal varieres fra gang til gang.

		Evt. kompetencer	
Long Case	Længere praktisk klinisk stedprøve i en enkelt case og med en autentisk patient	Viden Kliniske færdigheder Mundtlig kommunikation Kompetencer	Emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold/cases skal varieres fra gang til gang.
OSCE	Praktisk klinisk stedprøve med flere kortere opgaver (stationer) med f.eks. simulerede patienter, som bedømmes uafhængigt.	Praktiske/kliniske færdigheder Mundtlig kommunikation	Simulationsmaterialet kan være genbrug, men emner <i>eller</i> spørgsmål/vinkler <i>eller</i> indhold/cases skal varieres fra gang til gang. Ved opgavebanker med mindst 200 opgaver: Der må højst være 15 % af opgaverne i et eksamenssæt der er sammenfaldende med tidligere eksamenssæt.
Log bog, portfolio, 'kursus-attester' e.l.	Samling af dokumentation for kompetencer erhvervet under praktik-eller klinikophold	Praktiske/kliniske færdigheder Skriftlig formidling Kompetencer	Dokumentationen er per definition unik, individuel og kontekstspecifik.
Speciale/ specialeopgave/ bacheloropgave e.l.	Større/længerevarende skriftlig forskningsopgave, som udarbejdes hjemme	Viden Teoretiske/metodiske/redskabs færdigheder Skriftlig formidling Kompetencer	Genbrug af tidligere brugte emneområder er i orden, men problemformuleringer skal være nye/ikke-genbrug.